

Hogyan szállták meg a zsidók Budapestet

(IV.) Amilyen ütemben nőtt ki a földből az új Lipótváros modern házrengetege, ugyanolyan iparkodással tették rá a kezüket ezeknek az épületeknek legnagyobb részére a zsidók. Köztudomású, hogy a lakásínséggel bizonyos fokig mindig küzdő fővárosban éppen ezen a területen épült a legtöbb modern bérpalota és ezek, bármelyik évben is kerültek egymás mellé, mindig egy-kettőre megteltek lakókkal. Valószínűleg ebben rejlik az a szorgos buzgalom, amellyel a zsidó háztulajdonosok érdeklődésük homlokterébe állították ezeket a legbiztosabb üzletnek ígérkező palotasorokat. Ha sorba nézzük az utcákat, speciális „zsidó-utcának“ lehet mondani a Csáky-utcát, mert itt a házak több mint 90 százaléka zsidó tulajdon. Beleszámítva azokat a házhelyeket is, amelyekben még nem épült fel az új bérpalota. De ugyancsak zsidó tulajdonosoké a többség az Árpád-utcában, Felka-utcában, a Hollán-utcában, a Tátra-utcában, a Légrády-utcában, meg a Szent István-parkban. Ezekben az utcákban mindenütt túlhaladja a zsidó tulajdonosok száma a keresztényekét.

Ez az arány természetesen nem márholnapra alakult ki, hanem élénk és állandó gyarapodás eredménye: szinte napról-napra folyik ez a manipuláció a zsidóság javára. Hogy csak egy példát említsünk, egyedül 1937-ben, amikor címjegyzéket készítettek a háztulajdonosokról, rö-

vid négy hónap alatt a következő „tulajdonosváltások“ adódtak: a Csáky-utcában 5, a Dráva-utcában 4, a Hollán-utcában, a Légrády-utcában, meg a Harmincad-utcában 2—2, a Szent István-körúton pedig 1 új zsidó tulajdonos támadt, ugyanezen időben pedig ugyanezekben az utcákban keresztény kézre egy ház sem került.

A legjellegzetesebb, ha a Csáky-utca történetén végig megyünk. Itt 1870-ben nagyrészt még csak telkek voltak s kéthárom ház meredt az égre. A telkek nagy része zsidóké volt. A századfordulóra felépült 37 bérpalota s ebből 29 zsidó ház volt, jelenleg pedig az utca 101 épületéből mindössze 13 van keresztény kézben.

Nyilvánvaló elzsidósodási folyamat ez. Ez a folyamat kétségtelenül legélénkebben ebben a városrészben tűnik szembe, de kimutatható más kerületekben is. A Belváros Váci-utcájának elzsidósodására talán elegendő ez a seregszemle: az 1—5 számú házak jogi személyeké, a 7 számú ház Böhm Oszkárné, a 8-as Tisch Gyuláé, a 9-es Havas Lászlóé, a 10-es Hecht Adolfnéé, a 11/a Tonel Tivadaré, a 11/b Lehne Henriké, a 12-es Harkányi báróé, a 15-ös Kronbergernéé stb. stb. Nem nehéz megállapítani, hogy ezek között hányan vannak keresztények. A Váci-utca nyolevannégy háza közül huszonegy jogi személy (a részvénytöbbség egyenként volna vizsgálható), tizenkilenc zsidó kezében van s csak harminc ház keresztényé.

A tisztviselőtelepen is vannak zsidók

Téves volna azt hinni, hogy a tisztviselőtelepen, amit évtizedekkel ezelőtt kormánytámogatással éppen a főváros keresztény tisztviselőtársadalmának részére építettek be családi házakkal, és amely családi házak valóban kivétel nélkül keresztény családok tulajdonaként épültek fel, ma is kizárólag keresztény birtokban volnának. Egyedül a Csáky-utcában négy házat szereztek meg a zsidók és azokban a kerületekben, ahol főképp polgári családok laknak, a VI., VII. és VIII. kerületben is, számukat lényegesen meghaladó arányban vannak zsidó háztulajdonosok.

Fővárosunk legszebb utcája kétségtelenül az Andrassy-út. Már a millenniumi ünnepségek előtt előkelő főúri útvonalnak tervezték és tudták ezt az utcát Budapesten. Multkori közleményünkben már elmondtuk, hogy ezen a vidéken, amikor az Andrassy-útnak még híre-hamva sem volt, zsidók vásárolták össze a házhelyeket. Amikor aztán a házak felépítése aktuálissá vált, kézenfekvő volt, hogy azok, akik rangjuk miatt illőnek tartották, hogy palotát építsenek maguknak az Andrassy-úton, csak igen borsos áron juthattak hozzá a telekhez. S bár valóban sok gazdag keresztény főúr és polgár költötte rá Andrassy-úti házára a pénzét, ma az

Andrassy-út hosszú palotasorának legnagyobb része mégis zsidó tulajdon. 1934-ben huszonöt Andrassy-úti ház volt vállalatok kezében, a többi épületnek pedig a fele már zsidó kézbe került. Az utca negyvennyolc zsidó háztulajdonosa évenként 1,560.000 pengő lakbért vett fel, s ugyanakkor az ötvenegy keresztény háztulajdonosra csak 1,211.000 pengő esett. Ez az összehasonlítás is jelent valamit. S tegyük hozzá még, hogy egy Andrassy-úti ház egymagában is mindenképpen jó üzlet, mert még a szerényebbjét is számítva, átlagos jövedelme mégis csak meghozza évenként a 30.000 pengőt, amiből azért valahogy csak meg lehet élni... Pedig a negyvennyolc zsidó háztulajdonosnak nemcsak Andrassy-úti házából folyik a jövedelem. Az Andrassy-út 4 számú ház a sokat emlegetett Harkányi báró tulajdona, akinek ezen a vagyonán kívül több mint tízszeres értékei vannak, egyéb jövedelme pedig legalább háromszor-négyszer meghaladja ennek az „épületecskének“ a hasznát. Az 5-ös számú ház Sparber Henriké, Wolfner báróé a 6-os számú ház, Brüll Alfréd, Forrai Oszkár, Schwartz Artúr vagy özv. Herz Lajosné és a többiek következnek az utca háztulajdonosi listáján. A 60-as számú ház is

meghozza a maga 60.000 pengőjét a Perlmutter-dinasztiának és bizonyára nem panaszkodik Schwartz Adolfné sem, aki nem az Andrassy-úti házában lakik, hanem egyik másikban, mert van neki több is.

Időközönként azért változnak ezek a tulajdonosok. 1934 és 1937 közt öt ház cserélt gazdát az Andrassy-úton, de vajmi csodálatos véletlenképpen, — talán azért, mert ezeknek a házaknak az ára semmi esetre sem két krajcár, — az új tulajdonos mindig zsidó volt. Nagyon nem járunk messze a valóságtól, ha azt mondjuk, hogy igenis tapasztalható a fővárosban valami olyan törekvés, persze az érdekeltek részéről, hogy a régi „történelmi“ budai Judengasse mintájára, amiből mára már Werbőczy-utca lett, Budán vagy Pesten, de valahol mindenesetre új „Judengassét“ csempésszenek bele a millióssá dagadt nagyvárosba. Esetleg nem is egyet. És az se baj, ha ezt az új elnevezést nem írják táblára.

„Fő a lényeg“ — ezzel az elvvel indult harcba fővárosunk ellen a zsidóság évszázadokkal ezelőtt, nem adta fel ezt a küzdelmet soha, időnkint többet, időnkint kevesebbet szenvedett azért, amit elért, de valamire mégis jutott. Ezen a helyen elmondtuk, hogyan és mennyire. Most már csak az a kérdés, hogy mi lesz annak a cikkeknek a tartalma, amit ugyanerről a témakörrel írnak majd meg egy emberöltő múlva?

Ahhoz tudniillik — hisszük — nem fér kétség, hogy ez az „előnyös fejlődés“, amit itt elmondtunk és ami bizonyos orgánumok zengő szava szerint Budapest világvárosi arányokra való kifejlődéséhez vezetett és egyedül ez vezetett oda, valahogy mégis megváltozik. És majd egyszer azt is bebizonyítják, hogy ez az új változás nem hozta magával Budapest elkisvárosiasodását...